

diata la seva antiguitat o juvenesa. Un observador atent coneixerà ben aviat, sense necessitat d'esforç considerable, la gènesi orogràfica del tros que contempla, si es fixa en una sèrie d'elements de judici que se li ofereixen, dels quals és sens dubte el principal l'erosió soferta pel terreny en estudi. Aquesta força, que es manifesta en agents ben diversos, constitueix en realitat l'escultor que ha modelat molts accidents geogràfics, creant-ne de nous en algunes ocasions o fent-ne desaparèixer en altres. Però els efectes ocasionats per la seva activitat, són funció també del factor temps, íntimament relacionat amb ella; i ací rau un gran avantatge, per tal com de la intensitat major o menor d'aquests efectes, vindrem en coneixement de l'edat que porta el lloc estudiat, sofrint l'acció erosiva que els ocasiona.

La muntanya no amaga, doncs, l'edat que du desafiant els embats de l'erosió, sinó que d'una manera clara i evident trasllueix el temps que porta de lluita amb aquella grandiosa força, la qual acaba sempre vencent, puix mai defalleix en la seva escomesa, lenta, però constant. Així, doncs, sempre movent-nos dintre l'amplitud que cal donar al mot temps, en parlar en termes geològics, podrem de bell antuvi subratllar com a essencials dos tipus ben definits: les muntanyes velles i les muntanyes joves. En mig d'aquestes dues acepcions, igualment que en els processos biològics, podrem intercalar uns estats intermitjos que, en gradació ininterrompuda, van d'un tipus a l'altre, i que corresponen a formacions de caràcter mixte. Uns i altres, però, són prou destacats per a poguer-se destriar d'un conjunt, i per a descobrir les qualitats que comuniquen a un paisatge.

Direm així mateix que encara hi ha un altre tipus de muntanya, representat a Catalunya pel nostre Pireneu, i és aquell que havent arribat ja a la vellesa, un nou moviment orogènic, relativament recent, l'ha rejuenit i li ha retornat potser encara més de l'esveltesa que tenia primitivament.

Les muntanyes velles corresponen a terrenys de formació antiga, procedents dels primers temps geològics. D'elles, algunes han vist, en bona part, l'origen de la vida sobre la terra, quan en la mar que les banyava apareixien els primers éssers orgànics, d'estructura rudimentària, pàl·lid reflexe de la perfecció actual. Han estat sovint víctimes o testimonis de les commocions i moviments diversos que s'han esdevingut en el transcurs del temps; al seu entorn sorgiren terres i mars que han desaparegut successivament, sota l'empenta del temps; solament elles drecen encara els seus cims arrodonits i aplanats, de vessants suaus i ondulades, on tot sembla tendir a un anivellament no gens llunyà, d'una manera que esdevé menys intensa a mesura que van perdent el seu caràcter rost i abrupte d'altre temps. Ja no tenen llurs serradals la gràcia ardida que posseïen llavors; llur pretèrita i majestuosa estètica ha esdevingut aquest conjunt de masses informes i arrasades, que a vega-